

SZÁMONKÉRÉS A MATEMATIKA ÓRÁKON

A számonkérés nem cél, hanem eszköz az oktatási feladatok megoldása érdekében.

A számonkérés alkalmával az egész osztályt kell foglalkoztatni, mivel nevelésünk fő célkitűzése: az aktív, alkotóképes, munkára kész szocialista ember nevelése. Ezért sok gondot okoz a gyakorló pedagógusoknak, hogy munkánk során hogyan tudnánk az órák hatásfokát növelni.

A számonkérés kettős funkciót tölt be:

1. Meggyőződünk egy-egy tanuló és az osztály tudásáról, arról, hogy milyen mértékben sajátították el az anyagot.

2. Lemérjük munkánk eredményességét, segítségével feltárjuk azokat a területeket, ahol hiányos a tanulók ismerete. Keressük a hiányosságok megszüntetésének lehetőségeit. Tehát az ellenőrzésen túl az ismeretek elmélyítését is kell szolgálnunk.

E kettős feladatot nem tudjuk megoldani csak a számonkérő órákon, mert ez az egész évi óraszámhoz viszonyítva igen kevés, másrészt hosszú idő telik el két számonkérő óra között. Tehát más óratípusok esetén is keressük a lehetőségeket, hogy minél több tanuló tudását, minél megbízhatóbban tudjuk ellenőrizni.

A hagyományos számonkérési mód mellett (a táblánál történő feleltetés) egyre többféle, korszerűbb felelési módot kell alkalmaznunk.

Az új utak, lehetőségek keresését sürgetik az előbb elmondottakon túl a magas osztálylétszámok, a számonkéréskor fellépő izgalom, feszültség leküzdésére irányuló törekvés. Továbbá az, hogy tanítványainkat megtanítsuk a feladatok többféle megoldására, s ráneveljük őket, hogy a legcélravezetőbb, leggyorsabban megoldható módot válasszák.

A Pécsi Tanárképző Főiskola Gyakorló Iskolájának nevelői a következő számonkérési formákat alkalmazzák leggyakrabban tanítási óráikon:

1. A hagyományos, egyéni számonkérést, amikor a tanuló a táblánál, a tanár és az egész osztály előtt dolgozik. Még nem hagyhatjuk el, a gyenge tanulók miatt. Az ő tudásukat, gondolkodásukat így ellenőrizhetjük legjobban. Az ilyen számonkéréssel a tanár meg tudja állapítani, mennyire sajátította el a gyenge tanuló az anyagot, mennyire tud az osztály bekapcsolódni a munkába, milyen arányban tud segítséget nyújtani a táblai felelőnek. Így ismerheti meg a tanár a tanuló logikus gondolkodási készségét, ítéletalkotásait, a fogalmak tartalmi megértését, az összefüggések felismerését, gondolkodása gyorsaságát, határozott, bátor fellépését, vagy gátoltságát, kifejezőkészségét.

2. Egy tanuló rögzíti a táblán a szöveges feladat adatait, megállapítja az összefüggése-

ket. Azután a helyére megy. Az osztály önállóan dolgozik. Az eredményt ismét az előbbi tanuló rögzíti a táblán, amit az osztály közösen megvitat. Megbeszéljük a többféle megoldási lehetőséget. A felelő tanulót az óra további részében is szerepeltetem, majd az óra végén osztályozom. Jó módszer arra, hogy az osztályt megtanítsuk a logikus gondolkodásra, kialakítsuk készségüket a szöveges feladatok megoldásában.

3. A tanulók folyamatos megfigyelése egy, esetleg több órán. Figyelembe veszi a nevelő a házi feladat elkészítését, az órakezdő feladat megoldását, az osztályfoglalkoztatás egy-egy kérdésére adott összefüggő feleletét, az új anyag feldolgozása során nyújtott teljesítményét — különösen olyan esetben, ha könnyen felismerhető az előző anyagrészekkel való kapcsolata.

4. Feladatlapos számonkérés. Az óra elején a rendtartó intézkedések után 2–3 tanuló füzetét elkérem és feladatlapot adok nekik. A feladatlapon dolgozhatnak a házi feladat ellenőrzése és az osztályfoglalkoztatás ideje alatt. A felelők házi feladatát én ellenőrzöm. A feladatlapon három különböző nehézségű feladat van:

a) Egészen könnyű, az éppen akkor tanult műveletekre numerikus példa.

b) Egy könnyebb szöveges és egy bonyolultabb zárójeles numerikus feladat.

c) Egy összetett, szöveges feladat.

Az a) példa megoldása a feltétele annak, hogy valaki elégségest kapjon,

a b) példát meg kell oldania annak, aki középezt kaphat,

a c) példa a jó és jelesek szintjének felel meg.

Ilyen feladatlapot bármelyik tanuló kaphat, mert mindenki talál rajta tudásának megfelelő példát. Legfőbb előnye, hogy emellett a feleltetés mellett, egy-egy tanulót nem könyvelünk el 2–3-as tanulónak, nem skatulyázzuk be őket, innen könnyen elmozdulhat, módot adunk nekik a fejlődésre. Már az év elején ismertetem a feladatlapok szerkezetét és az osztályozás módját. Így minden tanuló értékelni tudja saját feleletét. Fejlődik az igazságérzeke s nem lehet olyan érzése senkinek, hogy a tanulók nem a megérdemelt jegyet kapják meg. Módot ad ez a feleltetési mód a folyamatos ismétlésre a megfelelő példatípusok megválasztásával. Világosan megmutatja a tanárnak, hogy az egyes tanulóknál hol, milyen segítséget kell adni.

5. A tanulók nagyon szeretik a következő feleltetési módot: Az óra elején, még a naplóba beírás előtt A. és B. csoportra osztom az osz-

tályt. Az előbbi elgondolás alapján összeállított 3—3 feladatot kapnak, s az egész osztály dolgozik. (15—16 perc.) Amikor elkészültek, 5—6 nyitott füzetet tesznek a kijelölt felelők az asztalra. A többi tanuló leteszi a ceruzát. Ismertetem a feladatok helyes megoldását. Az a tanuló, aki hibátlanul dolgozott, még kihozhatja a füzetét. Amíg a füzeteket átnézem, egy tanuló a táblánál megoldja a legnehezebb feladatot, azt amelyiknél a legtöbb tanulónak problémája volt. Így az órán sok tanuló felel, mindenki szívesen, örömmel dolgozik. Igaz, ekkor elmarad a fejszámolás, a házi feladat számonkérésére is kevesebb idő jut, mert az új anyag tárgyalására is csak 20 percet fordíthatok. Viszont biztosítottuk az egész osztály aktív munkáját a számonkérés alatt.

6. Rövid írásbeli feladatok megoldása több órán: Előre megállapított pontszámot kapnak a tanulók a feladatokra. Egy órán 10—15 percig dolgoznak. A beszedett munkákat én ellenőrzöm és pontozom. Ha az elérhető pontszámmal elérik a 20-at, minden tanuló osztályzatot kap saját teljesítménye alapján.

7. A pontozás egy másik módszerét is alkalmazom. Feladatot adok az osztálynak, 3 tanuló, aki elsőnek hibátlanul oldotta meg a példáját, jó pontot kap.

Osztályfoglalkoztatás, az új anyag feldolgozása során nyújtott kiemelkedő teljesítménnyel is lehet jó pontot szerezni. Hanyagosság, elemi ismeretek nem tudása esetén rossz pontot kap a tanuló. A pontozást egy megbízható tanuló vezeti. A jó pontért jelest, 5 rossz pontért elégtelent kapnak a tanulók.

8. Feladatlapos számonkérés más módja: Több tanuló 2—3 példát kap, s addig dolgozik önállóan, amíg az osztály félig önálló munkával a táblánál dolgozó felelővel számol. A táblánál dolgozó értékelése után az osztály önálló munkát kap, miközben értékelem a feladatlapos tanulók munkáját. Az

értékelés előtt még kérdést is kapnak, amire szóban kell felelniök. Így megalapozott az értékelés.

9. A differenciált csoportos számonkérést főleg a számonkérő órákon alkalmazom. Ilyenkor külön feladatlapot kapnak a jeles—jó, közepes és a gyenge tanulók. Ilyen módon 10—12 tanulót osztályozok. A szervezése, ellenőrzése nagy körültekintést igényel, és ügyelni kell a jó időbeosztásra.

10. A tankönyv csillagos, esetleg más példatárak nehezebb feladatait oldatom meg időnként versenyszerűen. Aki első, második és harmadik lett, jó pontot, vagy indokolt esetben jelest is kaphat.

11. A változatosságot és a lelkesedést kívánom érvényesíteni a csoportok közötti versennyel. 2—3 csoportra osztom az osztályt, lehetőleg egyenlő erőt képviseljenek. — Megkapják az egyenlő nehézségű feladatokat, amiket előre felírok a mozgatható táblára. A feladatok megoldását pontozom. Az értékelésnél az össz pontszám dönti el a csoportok helyezését.

12. Röpdolgozatot íratunk egy-egy egység lezárása után. A., B. csoport.

13. Iskolai dolgozat. A., B. csoport.

Bármilyen módon is történik a számonkérés, csak azt kérhetjük számon, amit a tanterv előír, amit tanítottunk, és olyan mélységben, amint ezt a tanterv megkívánja. A számonkérésben, az értékelésben alapvető követelmény, hogy mindig körültekintők, meg gondoltak legyünk. A rideg, túl szigorú magatartás nem fokozza, hanem csökkenti a tanulók munkakedvét. Ugyanakkor a következetes, a szilárd nevelői magatartás segíti a tanulók önbizalmát, fokozza munkakedvüket, aktivitásukat.

Dr. Huszti Sándorné,
Tanárképző Főiskola, Pécs

A TANULÓK GYAKORLATI MUNKÁJÁNAK ELLENŐRZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE A MEZŐGAZDASÁGI GYAKORLAT TANÍTÁSA SORÁN

Mezőgazdasági gyakorlati foglalkozásokon tanulóink az év folyamán négy fő területen szereznek ismeretet, jártasságot, készséget. Ezek: a *mezőgazdasági ismeretek elméleti anyaga*, majd ennek alapján a *gyakorlati munka*. A téli időszakban az *anyagmegmunkáló és szerelési gyakorlatok elméleti és gyakorlati ismeretei*, a női munka, végül az *üzemlátogatásokon* szerzett ismeretek, melyekkel a gyakorlati élettel való kapcsolat bontakozik ki tanulóink előtt.

Nevelési lehetőségeink mellett igen nagy probléma a tanulók minden irányú munkájának ellenőrzése és értékelése, főleg a gyakorlati munka során. A helyes, reális értékelés nagy lendítő erőt biztosít a tanulóknak, tehát érdemes e kérdéssel alaposabban foglalkozni.

A mezőgazdasági gyakorlati foglalkozások során jelentős pedagógiai követelmény, hogy tanulóink érezzék, hogy társadalmilag hasznos munkát végeznek és ez az iskola oktatási